

2. Удосконалити законодавчу базу для стимулювання використання екологічних технологій.

3. Підвищити обізнаність підприємців через освітні програми та інформаційні кампанії, що підкреслюють переваги екологічного лізингу та його вплив на стійкий розвиток.

Екологічний лізинг має потенціал стати ключовим інструментом у трансформації промисловості України, сприяючи зниженню екологічного навантаження та забезпеченню екологічної безпеки. Однак для його ефективного впровадження важливо створити сприятливі умови, які включають як фінансові, так і правові аспекти. Тільки комплексний підхід до розвитку екологічного лізингу дозволить реалізувати всі його переваги для сталого розвитку країни.

#### Перелік посилань:

1. Боронос В.М., Шкодкіна Ю.М. Екологічний лізинг: сутність, структура, напрямки розвитку // Вісник Сумського державного університету. Серія економіка. – 2010 - №1, Том 2. – С. 115-199

2. Лісовська Н. В. Екологічний лізинг як перспективний напрям розвитку інноваційної економіки в інформаційну добу / Н. В. Лісовська // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 103(1). – С. 179–183.

3. [Пилипенко Г.М., Чернобаєв В.В. Інноваційно-інвестиційна діяльність та її регулювання в економіці України](#) [Текст]: моногр. / Г.М. Пилипенко, В.В. Чернобаєв. – Д.: Національний гірничий університет, 2010. – 151 с.

## АНАЛІЗ ПРАКТИК УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВІДКЛЮЧЕННЯ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

*Шевченко Я.Ю., студентка кафедри маркетингу  
Інституту бізнесу, економіки та менеджменту,  
Сумський державний університет,  
м. Суми, Україна*

Після початку цілеспрямованих атак на українські енергетичні об'єкти, на фоні повномасштабного вторгнення, з наслідками довелося зіткнутися як побутовим споживачам та державним установам, так і власникам бізнесів. Середній чек за послуги та фізичні товари зростає [1], здебільшого – через

підвищення цін на комунальні і логістичні послуги та витрати на альтернативні джерела живлення; деяким надмірно залежним від стабільного електропостачання підприємствам довелося призупинити, або навіть повністю припинити свою діяльність.

За даними опитування Європейської Бізнес Асоціації [2] 66% компаній змінили графік роботи, 40% зменшили обсяги виробництва чи послуг, 12% закрили частину офісів або торгових точок; ще 9% призупинили роботу чи законсервували приміщення, а 1% повністю зупинили діяльність.

За таких умов, необхідно використовувати специфічну систему **ризик менеджменту**. Ризик менеджмент – це перманентний процес що включає в себе моніторинг мікро та макросередовища, збір та аналіз даних з метою підготовки підґрунтя для прогнозу ймовірних загроз для діяльності та прийняття рішень покликаних мінімізувати дію негативних чинників.

Ризик менеджмент для воєнних загроз має певні особливості:

- необхідність прийняття рішень на довготривалій період в мінімальні терміни;
- найвищим пріоритетом для бізнесу є не розвиток, а підтримка діяльності на ринку;
- посилена увага до держрегулювання;
- необхідність додаткових заходів спрямованих на убезпечення співробітників, майна та документації підприємства;

Українські господарства та підприємства використовують різні варіанти альтернативного живлення, найпоширенішими серед малого та середнього бізнесу є електрогенератори на дизельному та бензиновому паливі, великі бізнеси, з таких видів живлення поступово переходять на газопоршневі станції. Встановлення таких станцій є складним, довготривалим та дороговартісним. Окрім бізнесів, даний вид альтернативного живлення активно починають встановлювати регіональні органи влади, як наприклад ініціативи в Одеській [3] та Волинській [4] області, та державні підприємства, такі як: Укрнафта [5] та Хмельницькводоканал [6]. Популяризацію газової генерації також відмічає директор Центру досліджень енергетики О. Харченко [7]. Також популярними є зарядні станції різної потужності які є оптимальними як для малих бізнесів, так і для побутового живлення господарств.

З екологічних ініціатив можна виділити популяризацію сонячних електростанцій. Компанія власник мережі магазинів Novus інвестувала 4,9 млн. грн кредитних коштів у створення СЕС на дахах будівель магазинів, впроваджувати ініціативу також почали мережі магазинів Епіцентр та Сільпо [8]. Але повністю екологічними СЕС є лише на перший погляд: такі види живлення потребують акумуляторів. Існують акумуляторні батареї з різних матеріалів, від найбільш шкідливих – кислотних, до тих, які не є токсичними при роботі взагалі – наприклад літєві та літій-ійонні. При побутовій експлуатації, чи використанні у невеликих офісах чи кіосках такі батареї можуть використовуватися довго, а от для підприємств з великими потужностями потрібна часта і регулярна заміна елементів акумулятора, що

піднімає питання про утилізацію, яка є проблематичною. Також СЕС є чутливими до погодних умов та знижують свою ефективність у ходні пори року.

Варіанти мінімізації наслідків відключень:

- закуповувати обладнання альтернативного живлення задовго до початку ймовірного початку відключень, до того, як ринкові ціни зростуть;
- пріоритетним має бути варіант на довгостроковий період, з урахуванням що він буде вигідним навіть за умови відсутності відключень (оптимальний варіант обладнання залежить від потреб господарства чи бізнесу);
- для бізнесу почати повільно збільшувати ціни за певний період до початку прогнозованих відключень щоб зробити підвищення менш різким та помітним для споживачів та акумулювати матеріальні ресурси для закупівлі обладнання альтернативного живлення чи компенсування наслідків відключень;
- приватним та державним підприємствам заключати договори з партнерами та постачальниками які є енергетично захищеними, мають власні незалежні джерела живлення, що зменшить вірогідність підвищення на їхні товари/послуги, та мінімізувати вплив на кінцеву ціну;
- підвищити енергоефективність: заміна застарілого обладнання, проводки та пристроїв, аналіз споживання електроенергії та визначення процесів для яких електроенергія використовується надлишково, пріоритетність закупівлі акумуляторного обладнання. До прикладу, мережа магазинів Auchan з 2015 року вдалося знизити рівень споживання електроенергії на 30% за рахунок зниження інтенсивності освітлення в торговельних залах і зменшення використання систем вентиляції у години, коли менше клієнтів. Водночас Novus знизив потребу в споживанні електроенергії на 20% завдяки модернізації систем опалення, вентиляції і кондиціонування [8];
- оптимізація процесів: завчасне налаштування роботи таким чином, що процеси які не потребують електроенергії були перенесені на години відключень.

Отже, в таких складних умовах пріоритетом діяльності господарств має бути намагання утримуватися на рівні економічно виживання, та попри все українські підприємства та громади вживають заходів для створення комфортних умов для своєї діяльності та розвитку. Тож, враховуючи аспекти власної діяльності, етики та довгостроковість наслідків прийнятих рішень, Україна матиме змогу розвиватися до рівня високорозвинених країн навіть за таких важких умов.

Фінансування: Робота виконана за рахунок бюджетних коштів МОН України, наданих на виконання науково-дослідної теми «Економіко-математичне моделювання та технології управління транскордонною енергобезпекою в умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення» (№ ДР 0123U101920).

## Перелік посилань:

1. Гриненко В. Дослідження. Виручка і середній чек росте. Як блекауті і мобілізація впливають на ресторанний бізнес – Poster. The Village Україна. URL: <https://www.village.com.ua/village/food/food-news/353421-cherez-blekauti-ta-mobilizatsiyu-viruchka-i-seredniy-chek-u-restorana-h-rostut-a-vidviduvanist-padae> (дата звернення: 11.09.2024).
2. Іванов О. Скільки коштує блекаут. Як ракетні атаки на енергосистему вплинули на роботу бізнесу – дослідження. *New Voice*. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/yak-vidklyuchennya-elektriki-vplinuli-na-robotu-biznesu-opituvannya-novini-ukrajini-50291443.html> (дата звернення: 11.09.2024).
3. Сухан О. В Одесі та області збудують газопоршневі електростанції - Деловая Одесса. *Деловая Одесса*. URL: <https://dilova.com.ua/ukrnet/v-odesi-ta-oblasti-zbuduyut-gazoporshnevi-elektrostantsii/> (дата звернення: 11.09.2024).
4. США закупить для Волині дві газопоршневі електростанції. *Новини Луцька та Волині*. URL: <https://konkurent.ua/publication/137465/ssha-zakupit-dlya-volini-dvi-gazoporshnevi-elektrostantsii/> (дата звернення: 11.09.2024).
5. Далецька Ю. "Укрнафта" закупить газопоршневі електростанції за 1,6 мільярда. *Бізнес* *Цензор*. URL: [https://biz.censor.net/news/3504282/ukrnafta\\_zakupyt\\_gazoporshnevi\\_elektrostantsiyi\\_za\\_16\\_milyarda](https://biz.censor.net/news/3504282/ukrnafta_zakupyt_gazoporshnevi_elektrostantsiyi_za_16_milyarda) (дата звернення: 11.09.2024).
6. Мох А. «Хмельницькводоканал» планує придбати дві газопоршневі електростанції. *Новини Хмельницького "Є" | ye.ua*. URL: [https://ye.ua/economica/70313\\_Hmelnickvodokanal\\_planuye\\_pridbati\\_dvi\\_gazoporshnevi\\_elektrostantsiyi.html](https://ye.ua/economica/70313_Hmelnickvodokanal_planuye_pridbati_dvi_gazoporshnevi_elektrostantsiyi.html) (дата звернення: 11.09.2024).
7. В Україні вже встановлено десятки МВт газової генерації, але нам потрібні тисячі – директор Центру досліджень енергетики. *Interfax-Україна*. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/991693.html> (дата звернення: 11.09.2024).
8. «Епіцентр», Novus та «Сільпо» встановлюють сонячні електростанції на своїх магазинах. Скільки ритейлери можуть на цьому зекономити?. *RetailersUA*. URL: <https://retailers.ua/news/management/13678-epitsentr-novus-ta-silpo-vstanovlyuyut-sonyachni-elektrostantsiyi-na-svoyih-magazinah-skilki-riteyleri-mojut-na-tsomu-zekonomiti> (дата звернення: 11.09.2024).
9. Плюси та мінуси сонячної станції. *Solar Technology*. URL: <https://solartechnology.com.ua/blog/view/9-plyusy-i-minusy-solnechnoj-stancii> (дата звернення: 11.09.2024).